

Offprint

Studia Biblica Slovaca je recenzovaný vedecký časopis zameraný na skúmanie Svätého písma Starého a Nového zákona predovšetkým zo stránky filologickej, historickej, exegetickej a teologickej.

Ročník VII (2015), číslo 2

Vydáva Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Kapitulská 26, 814 58 Bratislava 1, IČO 0039786510.

Vedecké kolégium/Advisor board: Reimund BIERINGER (Leuven, B) – Georg BRAULIK OSB (Wien, A) – Peter DUBOVSKÝ SJ (Roma, I) – Pavol FARKAŠ (Nitra) – Massimo GRILLI (Roma, I) – Leslie HOPPE OFM (Chicago, USA)

Šéfredaktor: Blažej ŠTRBA (Badín)
Zástupca šéfredaktora: Jozef JANČOVIČ (Bratislava)
Redaktor pre recenzie: František TRSTENSKÝ (Spišské Podhradie)
Výkonný redaktor: Martina KORYTIAKOVÁ (Roma, I)

Redakčná rada/Editorial board: Jaroslav BROŽ (Praha, CZ) – Juraj FENÍK (Košice) – Júlia Daniela ISKROVÁ OP (Ružomberok) – Róbert JÁGER (Košice) – Peter JUHÁS (Wien, A) – Branislav KLUSKA (Ružomberok) – Róbert LAPKO (Košice) – Libor MAREK (Detroit, USA) – Jaroslav RINDOŠ (Bratislava) – Milan SOVA (Bratislava) – Jozef TIŇO (Bratislava) – Gabriela Ivana VLKOVÁ OP (Olomouc, CZ)

Za lektorovanie všetkých článkov zodpovedá redakčná rada.

Jazyková úprava: Dušan Rončák
Obálka: Martin Mičko

Na príprave publikácie sa podieľali aj Lionel Goh, Dagmar Kráľová FMA a Lucilla Tongeľová SDR.

Príspevky v slovenčine, češtine a v angličtine (od zahraničných autorov) alebo knihy na recenziu prosíme poslať na adresu redakcie *Studia Biblica Slovaca*, Banská 28, 976 32 Badín (Slovakia), redakcia@biblica.sk.

Príspevky sa požadujú v elektronickej podobe, podľa možnosti v textovom editore Microsoft Word. Ak sú používané iné fonty písma pre hebrejčinu a gréčtinu ako v programe BibleWorks, tak upresniť aké, prípadne preposlať používaný font spolu s príspevkom. Príspevok typu štúdia, poznámka alebo reflexia musí byť doplnený abstraktom a jeho anglickou verziou, anglickým názvom príspevku, max. piatimi kľúčovými slovami v slovenčine/češtine a angličtine, zoznamom bibliografie a kontaktom na autora príspevku. Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú. Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok a vykonať potrebnú jazykovú a štylistickú úpravu prijatých príspevkov. Upresňujúce podmienky pre prispievateľov sú dostupné www.biblica.sk.

Články časopisu sú abstrahované v troch svetových periodikách: *Old Testament Abstracts* ISSN 0364-8591, *New Testament Abstracts* ISSN 0028-6877 a *Elenchus of Biblica*.

S povolením Arcibiskupského úradu v Bratislave zo dňa 3. júna 2014

Prot. N. 2229/2014

Studia Biblica Slovaca

Printed in Slovakia, 12/2015.

Vychádza dvakrát do roka.

Cena: 6 €

ISSN 1338-0141

EV 3744/09

odbornosť so stručnosťou a jednoduchým štýlom. Takto môže zaujať širšie publikum než len úzko odbornú verejnosť a poslúži najmä tým, ktorí túžia vniknúť do vôd biblickej teológie súčasnosti, a môže tak podnietiť hlbší záujem o štúdium Svätého písma. Malým nedostatkom azda je, že kniha neobsahuje podrobný bibliografický aparát, ktorý by uľahčil čitateľovi hľadanie ďalšej literatúry na prehĺbenie jeho poznania. Je to však pochopiteľné, keďže, ako už bolo spomenuté, text je prepisom prednášok. Na záver je treba poďakovať KBD za vynaložené úsilie na prípravu tohto textu pre slovenské prostredie.

Matúš Imrich
Exnárova 15
080 01 Prešov

GRILLI, Massimo: *Zákonník, ktorý sa stal učeníkom nebeského kráľovstva*, Ružomberok: Katolícke biblické dielo, 2015. 115 s. ISBN 978-80-89120-46-8.

Po tom, čo Katolícke biblické dielo (ďalej len KBD) v roku 2014 publikovalo v slovenčine Grilliho knihu prednášok o Markovom evanjeliu, v roku 2015 prišla na svet aj táto publikácia o Evanjeliu podľa Matúša. Taktiež ide o preklad pôvodného talianskeho titulu *Scriba dell'Antico e del Nuovo. Il vangelo di Matteo*, ktorý vyšiel rovnako ako spomínaný predošlý titul v Edizioni Dehoniane Bologna, avšak v roku 2011². Tak ako v prípade jej predchodkyne, aj táto kniha vznikla prepisom prednášok, čo vybadá aj sám čitateľ zo štýlu samotného textu. Čo do rozsahu, môže sa zdať, že táto publikácia je obsirnejšia ako tá predošlá, keďže obsahuje 109 strán písaného textu formátu A5. V tomto vydaní je avšak použité väčšie písmo a aj formátovanie je o čosi prehľadnejšie, a tak rozsah bude zhruba rovnaký. Vďaka týmto zmenám sa táto kniha číta lepšie ako jej „staršia sestra“. Členená je taktiež do dvanástich kapitol. Prvá kapitola je úvodná a posledná zhrňa pár aspektov matúšovskej teológie. Samotný text Matúšovho evanjelia je tak stručne komentovaný v desiatich kapitolách. Autor si pri komentovaní vyberá určité témy, ktoré osvetľuje na vybraných statiach, pričom sa zameriava najmä na ich teologické poslanstvo. Štýl autora nie je prehnane odborný, ale skôr jednoduchým spôsobom

² Cez vydavateľstvo EDB sú dostupné aj audio nahrávky v taliančine: GRILLI, Massimo: *Il Vangelo di Matteo. Scriba dell'Antico e del Nuovo*. Parola Spirito e Vita. Convegno di Camaldoli 2009 (T1 – Lettura della Bibbia), [CD/MP3], Roma: EDB, 2010. Dostupné cez internet: <http://www.dehoniane.it/control/dettagliolibro;jsessionid=40A626FED3B8EC26ECD363E6ED6527D4.jvm1?idProduct=929595>.

používa exegetické nástroje. Pracuje najmä s pôvodným gréckym textom a historickým kontextom, aby mohol čitateľovi lepšie osvetliť význam textu. Znalosť gréčtiny u čitateľa nie je nevyhnutná, aj keď pomôže lepšie sledovať autorovu argumentáciu. Grécke termíny sú v texte prítomné v transliterácii. Treba vyzdvihnúť, že táto publikácia v závere ponúka aj ďalšiu bibliografiu na prehĺbenie, čo v publikácii o Markovi nebolo.

V prvej kapitole (s. 5-14) sa autor sústreďuje na predstavenie dôležitosti Matúšovho evanjelia v dejinách a na to, ako toto evanjelium ovplyvnilo mnohé teologické formulácie Cirkvi. Autor zároveň vyzdvihuje niektoré charakteristiky evanjelia: päť veľkých rečí, použitie výrazu *ekklēsia* a zameranie na učeníkov a učenie. Venuje sa aj otázke autorstva, ktorú zhŕňa takto: „Autor textu je žid, ktorý veľmi dobre pozná Starý zákon, židovskú literatúru a ovláda hebrejský jazyk (gramatiku a syntax)“ (s. 9). Poznomenáva, že apoštol Matúš určite zohral úlohu najmä pri počiatkoch textu. Grilli ponúka vlastnú štruktúru delenia textu do troch častí. Prvá je zameraná na Ježišovo mesiášstvo podľa Písma, druhá podľa jeho skutkov a tretia prezentuje Ježiša ako odmietnutého Mesiáša, ktorého Boh oslávi tým, že mu dá všetku moc na nebi i na zemi (porov. Mt 28,18). Napokon uvádza niektoré základné body Matúšovej teológie: inklúzia zameraná na „Boha s nami“, nevyhnutnosť ortopraxe v súvislosti s ortodoxiou.

Druhou kapitolou (s. 15-23) sa začína komentovanie textu. Venuje sa časti Mt 1,1–4,17, kde je Ježiš predstavovaný ako Mesiáš Izraela skrze potvrdzujúce citácie zo Starého zákona. Sekcia prechádza od genealógie až po Ježišov príchod do Kafarnauma. Pri genealógii zaujme najmä autorovo vysvetlenie, čo znamená trikrát štrnásť pokolení. Autor ďalej vyzdvihuje význam Ježišovho mena: ono súvisí jednak s Ježišovými slovami pri Poslednej večeri nad kalichom a jednak so samým záverom, kde Ježiš vyhlasuje, že je s učeníkmi „až do skončenia sveta“ (28,20). Grilli tiež vysvetľuje, že tak v prípade príbehu o úteku do Egypta, ako aj o Ježišovom pokúšaní ide o *midraš*. Veľmi výstižné je autorovo záverečné porovnanie charakteristiky úvodných kapitol u Mt a Lk. Kým v Lk vystupujú *anavím* Izraela, ktorí prijímajú Boží plán, u Mt sa stretávame s problematickými postavami a odmietnutím – v Božom pláne má miesto aj neúspech a potupa (s. 23).

V kapitole III (s. 25-32) sa autor zaoberá oddielom Mt 4,17–7,29, ktorý zahŕňa reč na vrchu, skvost Matúšovho evanjelia. Dôležitosť aj náročnosť tejto reči ilustruje aj výroky známych osobností na túto tému, ako sú napríklad sv. Augustín, Luther, Bismarck či Gándhí. Po návrhu rozdelenia textu na tri sekvencie – makarizmy, centrálna časť týkajúca sa interpretácie Tóry, výroky múdroslovného charakteru – komentuje sekvenciu o blahoslavenstvách troma úvahami. V prvej najprv predstavuje blahoslavenstvá ako uistenie, že kráľovstvo je spásonosná milosť a až potom predstaví radikálne Božie nároky v ďalšej časti reči. V druhej úvahe

vysvetľuje blahoslavenstvá ako deklaratívne, komisívne a direktívne akty. Deklaratívne v zmysle, že menia kategórie sveta a vytvárajú tak novú skutočnosť, komisívne v zmysle, že Boh sa osobne angažuje v ich realizácii (vyjadrené teologickým pasívom) a napokon direktívne, lebo aj človek je povolaný do ich realizácie. Tretiu úvahu venuje poslednému blahoslavenstvu, v ktorom sa prechádza z tretej do druhej osoby a dikcia sa tak stáva osobnejšou. Keďže sa toto blahoslavenstvo týka utrpenia, zmena osoby tak ešte viac podčiarkuje spojenie učeník-mučeník prítomné v celom evanjeliu.

Vo štvrtnej kapitole (s. 33-41) sa Grilli osobitne venuje jednej časti reči na vrchu. Ide o verše Mt 5,17-48, kde sa predstavuje Ježišov vzťah k Tóre skrze šesť výrokov so známym vzorcom: „Počuli ste, že bolo povedané...“. Ježiš ich uvádza slovami: „Nemyslíte si, že som prišiel zrušiť Zákon alebo Prorokov. Neprišiel som ich zrušiť, ale naplniť“ (5,17). Autor vysvetľuje, že sloveso *plēroō* („naplniť“) tu vyjadruje myšlienku návratu k počiatku. Kľúčovým pre Grilliho výklad je preklad gréckej spojky *de*, ktorú prekladá ako vysvetľovaciu vo význame „teda“. Vzorec je potom: „Počuli ste, že bolo povedané... teda ja vám hovorím...“. Takto „Ježiš prostredníctvom niekoľkých príkladov má v úmysle poskytnúť autoritatívnu interpretáciu Božej vôle“ (s. 35). Autor sa po tomto úvode venuje vysvetľovaniu jednotlivých príkladov o vražde a medziľudských vzťahoch, cudzoložstve, rozvode, prisaha, zákone odvety a láske k nepriateľom.

V kapitole V (s. 43-50) s názvom „Aký Mesiáš?“ sa autor venuje časti Mt 8–9. Delí ju na tri sekvencie s dvoma medzihrami. Prvá sekvencia (8,1-17) sa venuje trom zázrakom uzdravenia: uzdravenie malomocného, stotníkovho syna a Petrovej svokry. To, že u Mt je prvým zázrakom uzdravenie malomocného, a nie exorcizmus (ako u Mk), dáva tušiť, že pre Mt exorcizmy nezohrávajú dôležitú úlohu. Pri druhom zázraku autor preferuje hovoriť o synovi, a nie o sluhovi, a Ježišove slová, zvyčajne prekladané oznamovacím spôsobom, Grilli prekladá ako opytovaciu vetu, ktorá vyjadruje odmietnutie v zmysle: „Práve ja musím prísť a uzdraviť ho?“ (s. 44). Takto ešte viac vystupuje do popredia viera stotníka, pohana. V prvej medzihre, venovanej radikalite Ježišovho povolania, vidí autor povolanie k posunu od chápania Ježiša ako zázračného liečiteľa k hlbšiemu chápaniu jeho mesiášstva. Druhú sekvenciu (8,23–9,8) tvoria zázraky, odhaľujúce Ježišovu identitu: utíšenie búrky, kde je v popredí moc Ježišovho slova, uzdravenie posadnutých v gadarskom kraji, ktoré u pohanov vzbudzuje strach a zároveň fascináciu, a uzdravenie ochrnutého, kde je v centre odpustenie hriechov. Druhá medzihra skrze dva spory predstavuje novosť Ježišovho mesiášstva. Záverečná sekvencia (9,18-34) je venovaná ďalším zázrakom, ktoré však majú symbolický význam. „Dvojzázrak“ uzdravenia ženy trpiacej na krvotok a oživenie mladého dievčaťa hovorí o porážke smrti, uzdravenie dvoch slepcov

a uzdravenie nemého prezentujú ľudské postoje neviery a odmietnutia. Celá stať tak vedie čitateľa k prijatiu alebo odmietnutiu Ježišovho mesiášstva.

Kapitolou VI (s. 51-58) Grilli pozýva čitateľa k prehĺbeniu chápania medzihier z predošlej kapitoly. Sú to state Mt 8,16-17 a 9,9-13. Zvlášť sa venuje citátu z Iz 53,4: „On vzal na seba naše choroby a niesol naše slabosti“. Na osvetlenie zmyslu týchto slov si autor berie na pomoc D. Bonhoeffera, ktorého cituje v tejto knihe aj na iných miestach. Aplikácia slov o Božom služobníkovi na Ježiša zahŕňa všetky vrstvy vyhané pred Božej tváre a privádza ich späť. Pri povolaní Matúša vyzdvihuje citáciu z Oz 6,6: „Milosrdenstvo chcem, a nie obeť“, ktorú Mk ani Lk nemajú. V pozadí výrazu *milosrdenstvo* je hebrejské *hesed* a tento koncept charakterizuje Ježiša, Mesiáša, a má charakterizovať aj jeho komunitu.

Komentár k Matúšovej 10. kapitole tvorí obsah kapitoly VII (s. 59-70). Stretávame sa tu s druhou veľkou Ježišovou rečou, ktorá je rovnako štruktúrovaná ako tá prvá: úvod, tri sekvencie a záver. Pozornosť je obrátená na učeníkov a ich pridruženie k Ježišovej misii. Prvá sekvencia (10,5b-15) hovorí, ako ich Ježiš vysielal a dáva im pokyny. Zaujme tu obmedzenie misie len na „ovce stratené z domu Izraela“ (porov. 10,6). Misia bude rozšírená na všetky národy až v samom závere evanjelia (porov. 28,19). V druhej sekvencii (10,16-33) Ježiš upozorňuje vysielaných na prenasledovanie, ale dáva zároveň aj ubezpečenie formou opakovaného: „Nebojte sa!“ (porov. 10,26.28.31). Dôsledky misie sú prezentované v tretej sekvencii (10,34-42). Ohlasovanie prinesie aj rozdelenia. Zaujímavé je, že to nie sú nakoniec učeníci, ktorí odchádzajú na misiu, ale je to Ježiš sám. Tí budú skutočne vyslaní až po jeho zmŕtvychvstaní. Kapitolu Grilli uzatvára štyrmi úvahami, kde zvlášť aktuálne vyznieva úvaha nad prenasledovaním.

Kapitola VIII (s. 71-80) pokračuje v zameraní na učeníkov a pokrýva šesť kapitol: Mt 11–16. Mt vníma učeníkov pozitívnejšie ako Mk, ktorý často zdôrazňuje ich nechápavosť. Napriek tomu sú učeníci, a spomedzi nich osobitne aj Peter, charakterizovaní ako *oligopistoi*, avšak zároveň aj vyznávajú: „Naozaj si Boží Syn!“ (14,33). Gro kapitoly tvorí dôležitá stať o Petrovom vyznaní a zameriava sa najmä na 16,17-20. V týchto veršoch Ježiš nazýva Petra skalou. Grilli tu podáva základné interpretácie slov o skale ako z katolíckeho, tak aj z protestantského prostredia. Zaujímavé je, že kým na iných miestach si autor dovoľí navrhnúť vlastnú interpretáciu, tu sa obmedzuje na prezentovanie základných, už existujúcich názorov.

Kapitola IX (s. 81-89) sa venuje Mt 18. Tu sa do centra dostáva príklad detí ako odpoveď na otázku: „Kto je podľa teba najväčší v nebeskom kráľovstve?“ (18,1). Autor ponúka interpretácie sv. Hieronyma, sv. Bédu Ctihodného, sv. Jána Zlatoústeho, či dokonca aj Kalvína a Tolstoja. Avšak na pozadí gréckych termínov *strophō* a *tapeinoō* vysvetľuje, že príklad detí má viesť človeka k návratu

k správne mu postoj, ktorý má mať pred Bohom: stav nepatrnosti, bez nárokov. Takto človek ponúkne Bohu absolútnu možnosť konať. Ďalej sa text venuje maličkým. Tento výraz zahŕňa krehkých učeníkov náchylných k pádu a pohoršeniu. V ďalšej perikope Ježiš dáva inštrukcie, ako postupovať v prípade prehrešenia sa člena spoločenstva. Grilli vysvetľuje, že vyjadrenie „nech ti je ako pohan a mýtnik“ (18,17) nevyjadruje odvrhnutie, ale impulz na ešte intenzívnejšie snahy o získanie brata späť.

Kapitola X (s. 91-99) je z hľadiska podnetov na teologickú reflexiu asi najsilnejšia. Tu sa autor venuje kapitolám 26–27 a zameriava sa na koncept krvi zmluvy v troch textoch. Prvý je z prostredia Poslednej večere. Mt ako jediný pri slovách nad kalichom hovorí, že krv zmluvy je na odpustenie hriechov (porov. 26,28). Grilli odmieta interpretáciu v zmysle obety zmierenia, obety za dlh človeka spôsobený hriechom: „Eucharistia – vo svetle Matúšovho evanjelia – nám predstavuje inú víziu: neexistuje nijaký dlh na splácanie. [...] Jediná sila schopná prekonať oddelenie, záporné stránky života vrátane hriechu, je láska...“ (s. 94). Druhým textom je Judášovo vyznanie pred kňazmi: „Zhrešil som, lebo som zradil nevinnú krv“ (27,4). Autor ponúka príklad zo židovskej tradície, ktorý prezentuje samovraždu ako spôsob odčinenia hriechov. Tretím textom je zvolanie zástupu: „Jeho krv na nás a na naše deti“ (27,25). Autor silne zdôrazňuje, že chápať tieto slová v zmysle prekliatia na mnohé generácie je v rozpore so soteriológiou Nového zákona. Aj keď v Mt nachádzame mnoho výrokov v zmysle súdu a logiky odplaty, keď sa prichádza „k Ježišovmu umučeniu a smrti, táto logika sa stráca“ (s. 98).

„Testament zmŕtvychvstalého“ je titul kapitoly XI (s. 101-107), ktorá sa zaoberá záverom evanjelia (Mt 28,16-20), tzv. misijným príkazom. Učeníci sa s Ježišom stretávajú na vrchu, ktorý vo svetle udalosti Ježišovho premenenia rozširuje toto zjavenie pre všetkých. Učeníci nie sú nazývaní apoštolmi, a tak sa vyzdvihuje ich učeníctvo. Takto sú blízki Ježišovým učeníkom všetkých čias aj tým, že sú *oligopistoi* („maloverní“), a hoci sa Ježišovi klaňajú, zároveň aj pochybujú. Aj Ježišov príkaz znie: *mathēteusate* („robte“) učeníkov. Nejde tu teda o scénu súdu, ale poslania. Celé evanjelium sa napokon uzatvára tak, ako sa začalo: „Ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta“ (28,20; porov. 1,23).

Kapitola XII (s. 109-115) obsahuje záverečné poznámky, ako kráčať v Matúšových stopách. Odhaľuje čitateľovi, ako ho Mt pozýva zamyslieť sa nad jeho židovskými koreňmi a dôležitosťou Písma Izraela. V tomto evanjeliu môžeme badať prítomnosť židovského konceptu *šekina* – Božej prítomnosti v Ježišovi Kristovi. Zároveň je to evanjelium, v ktorom sa výraz *otec* objavuje štyridsaťštyrikrát, čo prevyšuje všetky ostatné evanjeliá. Je to zároveň aj evanjelium spoločenstva: len v Mt Ježiš trikrát nazýva učeníkov svojimi bratmi (porov. 12,49-50; 25,40; 28,10).

Cirkev je tak pre Mt dôležitá, ale jej zmysel je v prvom rade v poslaní slúžiť kráľovstvu a človeku.

Recenzovaná kniha je stručným prehľadom celého Evanjelia podľa Matúša. Čitateľ cez ňu môže nahliadnuť do základných konceptov a teológie nielen autora tohto evanjelia, ale aj jeho celého spoločenstva, ktoré tvorilo dôležitú súčasť prvokresťanskej komunity. Svojím štýlom a stručnosťou je prístupná širokému publiku, a tak môže mnohým pomôcť pri premene vnímania biblických textov a následne podnietiť túžbu prehĺbiť svoje poznanie v tejto oblasti. Preto tak ako v prípade knihy o Markovom evanjeliu, aj tu sa treba KBD poďakovať, že prináša tento titul do rúk slovenského čitateľa.

*Matúš Imrich
Exnárova 15
080 01 Prešov*

PANCZOVÁ, Helena – ŠKOVIERA, Daniel: *Biblická gréčtina. Vysokoškolská učebnica*, Bratislava: Lingea, 2014. 351 s. ISBN 978-80-8145-099-0.

Recenzovať knihu dobrých autorů není snadné. Platí to i o učebnici *Biblická gréčtina*, jejímiž autory je dvojice zkušených vysokoškolských pedagogů, Helena Panczová a Daniel Škoviera. Zatímco Helena Panczová (*1975) momentálně vyučuje řečtinu na Papežském biblickém institutu v Římě, jméno Daniela Škoviery (*1946) je spjato s výukou klasické filologie v Bratislavě. Oba autoři působí nejen jako učitelé, ale mají na svém kontě značný seznam překladů klasických děl do slovenštiny. Helena Panczová je kromě toho autorkou *Řecko-slovenského slovníku*, který je vůbec prvním slovníkem staré řečtiny na Slovensku³. Ani jeden z autorů tedy není ve svém oboru začátečníkem, což dokládá recenzovaná publikace, která ve slovenském prostředí nemá obdoby, a to nejen kvalitou, ale rovněž svým rozsahem⁴.

Výklad řecké gramatiky je rozdělen do padesáti lekcí (s. 22–264), které mají jednotnou strukturu: v první části je vysvětlena gramatika, poté následují cvičné věty a příslušná slovní zásoba. Od jedenácté lekce si pak student může vyzkoušet své

³ PANCZOVÁ, Helena: *Grécko-slovenský slovník. Od Homéra po kresťanských autorov*, Bratislava: Lingea, 2012.

⁴ V českém prostředí by jí mohla konkurovat snad jen nedávno vyšlá učebnice dvojice autorů HORÁČEK, Filip – CHLUP, Radek: *Učebnice klasické řečtiny*, Praha: Academia, 2012.

Contents

Treaties

Jeremy CORLEY

Tripartite Creation in Sirach 16:26–17:4 155-184

Blažej ŠTRBA

Boundless Is God's Forgiveness? The Hebrew Root *slh* and Its
Greek Translations as an Essential Element of the Old Testament
Theology of Forgiveness 185-219

Juraj FENÍK

Temporarily Barren: Elizabeth and the Transformation of Women
in Luke's Gospel 220-247

Ladislav TICHÝ

"Be Merciful" (Luke 6:36) in the Context of the New
Testament 248-264

Dagmar KRÁĽOVÁ

"For His Mercy Is Everlasting". An Outline of the Correlation
between Integrity and Mercy in Selected Biblical Characters and
Its Clarification from the Psychological Point of View 265-282

Abstracts and reviews 283-306

Communications and references 307-310

Obsah

Štúdie

<i>Jeremy CORLEY</i> Tripartite Creation in Sirach 16:26–17:4	155-184
<i>Blažej ŠTRBA</i> Bezhraničné Božie odpustenie? Hebrejský koreň <i>slh</i> a jeho grécke preklady ako základný prvok teológie Starého zákona o odpustení	185-219
<i>Juraj FENÍK</i> Dočasne neplodná: Alžbeta a premena žien v Lukášovom evanjeliu	220-247
<i>Ladislav TICHÝ</i> “Bud’te milosrdní” (Lk 6,36) v kontextu Nového zákona	248-264
<i>Dagmar KRÁĽOVÁ</i> “Lebo jeho milosrdenstvo je večné”. Náčrt korelácie integrity a milosrdenstva u vybraných biblických postáv a jej osvetlenie z psychologického hľadiska	265-282
Abstrakty a recenzie	283-306
Správy a oznamy	307-310